

Domoljub

V Ljubljani 3. marca 1943-XXI

56 — Štev. 9

Nekaj naših starih narodnih noš

Predpust se zdaj nagiblje h koncu. Z njim tudi čas nekdanj tako živahnih in veselih svatovsčin. Še pred 50 ali 60 leti so naši predniki v takih in podobnih slavnostnih narodnih nošnjah hodili v vesele svate

Zakaj je toliko gorja na svetu?

III.

Videli smo, v čem in kako je ljudstvo grešilo zoper Boga, ko so njegovo določno zapoved v nemar puščali in niso hoteli tako ravnati, kakor je božja zapoved velevala.

So pa še ljudje, ki Gospodovih dni ne le ne posvečujejo, marveč jih z drugimi grehi — kakor nalašč — hudo skrunijo. Koliko greha storo nekateri samo v svoji pijanosti! Saj je pijanost sama na sebi tudi greh, ampak še večje zlo so potem druge zablode, ki v pijanosti nastajajo. Ne mislim zgolj kvantanja in pekljanja, ki je pri nekaterih kar stalni spremljevalec pijane glave. Koliko greha so v pijanosti stori zoper šesto zapoved! Koliko pijani ljudje greše zoper bližnjega s surovim govorjenjem, kregom in prepirom, iz katerega se nazadnje razvije krvav pretep. Koliko pobojev je bilo po naši zemlji, katera je skoraj vse imela na vesti pijanost na Gospodov dan! Vsi taki so skozi dolga desetletja klicali kazen božjo nase in svoj narod.

Saj smo brali v svetem pismu, kako je Bog Jude kaznoval, ker so ga žalili. Ko vse kazni niso nič zalegle, jih je dal sovražnikom v roke ter so celih 70 let morali ječati v babilonski sužnosti. Potem pa je prišlo pozno — pa ne prepozno spoznanje. Judje so se skesali svojih zblod ter Boga prosili odpuščanja. Ko so odkritosrčno in iz vsega srca molili: Naša krivda, naša prevelika krivdal — se jih je Bog usmilil ter jih rešil sužnosti.

Dajmo vsaj na tem pretresljivem vzgledu spoznati resnično in vsemogočno, neskončno pravično in dobrotljivo božjo roko tudi v zgodovinskem dogajanju ter kot narod zaupajmo sebe in svoje božji milosti in dobroti. Tudi nam bodi Bog naše edino upanje, kakor pravi tista molitev ob začetku svete maše: »Naša pomoč je v imenu Gospodovem.« Vekomaj pa je resnično, da Bog ne zapusti tistih, ki so Mu od srca udani ter iz vsega srca Vanj zaupajo.

Kazni je človeški rod bil vreden, saj je človek mislil, da je že kar sam svoj gospod, da mu je vse podložno. In tehnika mu je še dvignila tisti njegov napuh, tako da je človeštvo res že mislilo, da mora vse po njegovi volji iti. Ampak kakor je ob Babilonskem stolpu Bog zmešal jezike napuhnjenih Adamovih sinov, tako je zdaj kaznoval človeštvo z drugačno kaznijo, da bi se zavedelo, kako na pesek zidajo svoje hiše tisti, ki jih hočejo zidati brez Boga. Prav sedanji časi so nam pretresljiv nauk, da se Bog ne da zasmehovati in da je božja roka težka, dasi počasi udarja.

Zunanja znamenja kažejo, da se to spoznanje v našem narodu vedno bolj krepi, dasi ni še v vseh ljudeh dovolj krepko in močno. Prvi petki in prve sobote, zlasti po deželi, so nam najboljši porok, da vendarle hodimo zdaj po novih poteh, katere nas vodijo v zarje boljših dni. Naj bi duh prvih petkov in prvih sobot objel tudi vse tiste naše brate in sestre, ki so doslej kakor sovražni ob strani stali. Ko bomo v Gospodu našem vsi eno, takrat bomo tudi eno v uživanju božjega miru v svoji domovini.

Da bi slepci in zapeljanci spregledali ter se vrnili h Gospodu in Njegovi Cerkvi — za to je pa treba, da vsak dan moli vsak veren slovenski katoličan.

Vojni dogodki preteklega tedna

Krajevni boji v Tuniziji

Italijansko vojno poročilo št. 1006 od dne 22. svečana sporoča, da so na srednjem odseku v Tuniziji osne sile zavzele nekaj novih postojank, pri čemer je bilo uničenih več desetih sovražnih tankov ter zajetih mnogo ujetnikov. — Sovražnik je izgubil 4 letala.

Italijansko vojno poročilo št. 1004 od dne 25. svečana naznanja, da so v Tuniziji bili zlomljeni vsi sovražni protinapadi na postojanke, katere so osne sile bile poprej zavzele. — Sovražnik je izgubil 5 letal. Zadnje štiri dni je bilo prijeto 845 ujetnikov, uničenih 66 tankov, 74 oklepnih vozil, 58 topov ter zaplenjenih več avtomobilov. — Sovražnik je izgubil nad morjem 2 bombnika in 2 torpedni letali.

Italijansko vojno poročilo št. 1005 od dne 24. svečana naglašja, da so na tuniškem bojišču bili le krajevni spopadi, da pa je letalstvo na obeh straneh bilo bolj živo. — Sovražnik je izgubil 11 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1006 od dne 25. svečana omenja na tuniškem bojišču le boje krajevnega pomena ter da so nemški lovci sestrelili 6 sovražnih letal. Osna letala so napadla pristanišče naprave v luki Philippeville.

Italijansko vojno poročilo št. 1007 od dne 26. svečana pravi, da je na tuniškem bojišču bilo samo ogledniško delovanje, da pa je v zraku sovražnik izgubil 10 letal. Osna letala so napadla pristanišče Bono ter tamkaj torpedirala in potopila 3 parnike.

Nemški protinapadi v Rusiji

Nemško uradno vojno poročilo od 22. svečana pripoveduje, da so ruski napadi na severnem kubanskem odseku bili razbiti in sovražnik s krvavimi izgubami nazaj vržen. V Donecvi kotlini je sovražnik za vsako ceno hotel razbiti nemške sile, pa je v hudih bojih bil zbit. Sovražni oddelek je med Doncem in Dnjeptom hotel nemške sile obkoliti, pa je bil sam obkrojen in uničen. Zahodno od Harkova je sovražnik zamaš poskušal napadati. Tudi pri Orelu so njegovi poskusi bili zaman.

Nemško uradno poročilo od 23. svečana popisuje, kako je sovražnik na vzhodnem robu Donecvega ozemlja skušal Nemcem priti za hrbet in da so ruske divizije že prišle do reke Mius, kjer pa so bile razpršene in razbite. Prav tako se je zgodilo ruskim četam zahodno od Harkova. Usodo, ki so jo Nemcem pripravljali, so sami doživeli.

Nemško uradno poročilo od 24. svečana pa razglša, da je bil ob reki Mius obkrojen četrti ruski motorizirani gardni konjeniški polk in uničen. Ujetih je bilo več kot 1000 sovražnikov, med njimi sam generalni major Barastišin. Med rekama Donec in Dnjeper so nemške sile nadaljevale svoje napad ter obkolile močne ruske sile. Obrambna bitka južno od Orele se nadaljuje. Samo v zadnjih treh dneh je tukaj sovražnik pustil na bojišču nad 10.000 mrličev.

Nemško uradno poročilo od 25. svečana poroča, da se uspešni nemški napadi na južnem odseku južnega bojišča nadaljujejo, da pa je zato sovražnik na srednjem in severnem odseku začel hudo napadati. Pri Miusi je bil uničen sovjetski 7. gardni konjeniški zbor ter ujet general Borisov z večino svojega štaba. Tudi med Doncem in Dnjeptom se nemški napadi uspešno nadaljujejo ter je bila ena sovjetska oklepna armada že razbita. Pri Harkovu in Kursku so bili zlomljeni sovražni napadi. Hudi boji so pri Orelu. Tudi na severnem odseku je bil sovražnik povsod odbit.

Nemško uradno poročilo od 26. svečana popisuje, kakor so nemške čete južnozahodno od Izjuma potisnile sovražnika nazaj proti severu in ga še ženejo. Zahodno od Harkova in Kurska se nemške čete elastično vojskujejo z napadajočim sovražnikom. Pri Orlu je sovražnik ponekod vdrl v postojanke, pa je bil spet vržen ven. Južno od Ladoškega jezera pa napadajo Nemci.

Uspehi na morju

Nemško uradno poročilo od 22. svečana razglša: Vkljub najhujšim viharjem in slabemu vremenu so nemške podmornice nadaljevale boj zoper sovražno brodovje ter so samo v Atlantskem morju ter pred severno-afriskimi

sredozemskimi lukami iz močnih spremljav potopile vsega skupaj 15 ladij s 103.000 tonami, dalje eno korveto, hitri čoln, stražni čoln in 4 prevozne jadrnice.

Nemško uradno poročilo od 24. svečana pa pravi, da so skupine nemških podmornic v Atlantskem morju napadle sovražno spremljavo, ki je bila močno zavarovana. V najhujših bojih so potopile 17 ladij s 104.000 tonami in s torpedi poškodovale še tri druge parnike.

Nenavadna žrtev nemškega podcaustnika

Neki višji narednik stotnije nemških inženjersev se je v bitki na vzhodu z vso odločnostjo upiral sovjetski stotniji, ki je napadala in je tudi izvedel protinapad ter pogljal sovražnika v beg z ročnimi granatami. Ko je porabil vse svoje granate, je pobral še granate, ki jih je sovražnik pustil na bojišču ter se z njimi boril s sovražnikom. Pri metanju ročnih granat mu je ena zdrsnila iz roke in padla za njim nekaj korakov od vojakov, ki so mu sledili v napadu. Ni utegnil več pobrati smrtonosnega orožja, zato je ukazal oddeku naj se vrže na tla, sam pa se je — da ne bi drobci zadeli tovarišev, vrgel na granato, ki je v tistem hipu eksplodirala in njegovo truplo raztrgala.

Poškodovane hiše na Angleškem

Angleško zdravstveno ministrstvo je izdalo poročilo o doedanju škodi, ki so jo povzročili bombni napadi na stanovanjskih hišah v Angliji. Od izbruha vojne je bilo ob priliki značnih napadov porušenih 250.000 hiš, od teh 150.000 docela, 100 tisoč pa tako, da niso več sposobne za stanovanja. Poleg tega je dva in pol milijona domov več ali manj poškodovanih. Povprečno je ena petina hiš v Angliji porušena ali poškodovana.

Jubileje bodoče žice

Dne 11. februarja 1868, torej pred 75 leti je M. Kelly prejel patent za novo vrsto žice, ki ima žične bodice in je primerna za ograje. Z bodočo žico so v prvih desetletjih ograjali živinske etaje in vrtove. Danes jo uporabljajo predvsem za vojne vrste. Zanimivo je, da so prvokrat v vojni uporabljeni bodočo žico Buri v vojni proti Angležem.

Z bombami na kita — mesto na podmornico

Nek francoski ribič se je odpeljal precej daleč po Sredozemskem morju lovit ribe. Naenkrat je opazil v morju nekaj temnega. S tovariši je odšel proti temni grmadi. Spoznali so, da imajo pred seboj mrtvega kita, dolgega 15 m in težkega okrog 5000 kg. Kita so potegnili na suho. Imel je mnogo ran. Sodilo se, da je postal kit žrtev bomb, ki so jih metali z aeroplanov, misleč, da imajo pod seboj sovražno podmornico.

Zoper francoske Jude

Ob razglasitvi zakona, ki odslej prepoveduje Judom spreminjati priimke ter si nadevati francoske priimke, je komisar za zunanje zadeve zdaj francoski vladi predložil nov zakonski načrt, po katerem bodo morali vsi Judje, ki imajo zdaj francosko ali arabsko ime, si spet nadeti priimke, ki so ga njihovi predniki imeli med letom 1830. in 1850. Tistim, ki jim prvotnega imena ne bo mogoče ugotoviti, bodo oblasti dale priimke nedvoumno judovskega značaja.

Bogat berač od lakote umrl

Na Švedskem so našli mrtvega 63 letnega berača. Zdravniki so ugotovili, da je umrl od lakote. Dolga leta je mož beračil po Stockholmu in ves nabrani denar pridno praviljal. V njegovi sobi so našli v zabojčku 1925 švedskih kron v bankovcih, 186 kron v srebru in tri hranilne knjižice. V hranilnici je imel nad 32.000 švedskih kron. Mož je bil torej precej premožen, a vendar je umrl od lakote.

Rdeče mravlje so močno koristne

Zadnji čas so ugotovili veliko in koristno delo, ki ga vrše rdeče mravlje po gozdovih. Skupina mravelj, ki šteje do 75.000 prebivalcev, očisti i ha zemlje raznih škodljivih žuželk. V enem samem dnevu uniči taka skupina najmanj 100.000 žuželk in njihovih ličink.

KRATKE z vsega sveta

»Demarkacijsko črto« bodo odpravili z dnem 1. marca med zasedeno in nezasedeno Francijo. Madžarska bo na temelju novega dogovora dobavljala Turčiji sladkor, v zameno bo dobivala bombaž.

21 gospodarstev zasebnih bank, ki imajo 330 podružnic in izplačilnih mest, je sedaj v Ukrajini, pišejo nemški listi.

105.000 ruskih ujetnikov so do sedaj zapostili pri kmetijskih delih v romunski Bukaresti je dejal tamojšnji minister za kmetijstvo.

Prodajo rib in mesa v skatlah so prepovedale ameriške oblasti.

Novo skupino obveznikov, ki niso plačali predpisane davka na svoje premoženje, je poslala turška oblast v razne kraje na prisilno delo.

Komisija ameriškega parlamenta je odklonila Rooseveltov predlog za novo izredno obdavčenje letnih dohodkov, večjih od 25.000 dolarjev.

Dve vseučilišni sta sedaj v Egiptu: eno v Kairu, drugo v Aleksandriji.

Last francoske države je postala rojstna hiša francoskega maršala Focha v Tarbesu.

Razstavo nemškega stavbarstva v turški Ankari je obiskal predsednik turške republike Izmet Ineni.

Obkolitve in uničenje štirih kitajskih divizij v Srednji Kitajski v času od 16. do 18. februarja, proglašja japonsko časopisje.

Načelnik francoske ljudske stranke Jakob Doriot ho šel na vzhodno bojišče v borbo proti boljševikom.

Po 27 letih ruskega ujetništva se je vrnil v madžarsko mesto Ketschemet madžarski delavec Andrej Trenkoviča.

5 zob je zraslo v prvih dveh mesecih deklici Enrici Ferroni v Reccu pri Genovi.

Romunski notranji in zunanji državni dolg znaša 98,3 milijarde lejev; dolgu stoji nasproti 284,68 milijard državnega premoženja.

Nova turška skupščina se bo sestala že dne 8. marca.

Turčija ni sklenila tajnih pogodb in od nje kaj takega nihče ni zahteval, je izjavil predsednik Saradzoglu.

Oddelek japonske vojske in mornarice so s pristankom francoske vlade v Vichyju vkorakali v francoske koncesije v kitajskem Kwangtoku.

Armadnega generala Guderiana je imenoval Hitler za generalnega inspektorja nemških oklepnih sil.

Nemški dom so nedavno svečano odprli v Odesi ob Crnem morju.

1200 m globoko in 37 km obsežno je žrelo ognjenika Haleakala na Sumatri.

3000 let stare drsalke iz kosti hrani muzej v češkem Olomuca.

Za predsednika urugvajске republike je bil izvoljen Juan Jose Ameriga.

Švicarski hoteli samevajo

V Švici je tujski promet nazadoval na 8% predvojnega stanja. Kaj pomeni to za gospodarstvo življenja Švice, spoznamo lahko, ako vemo, da ima Švica 74.000 hotelov, v katerih je prostora za 200.000 gostov. Leta 1937 so imeli švicarski hoteli še 312 milijonov frankov dohodkov, lani pa samo 150 milijonov.

Nemška trgovina z vzhodom

V Berlinu so ustanovili družbo Wirtschaftskontrol Ost, ki ima glavnice 20 milijonov mark. Njena naloga je, da pospešuje nemško trgovino z zasedenimi vzhodnimi deželami.

Vojno gospodarstvo v Švici

Poleg direktnih vojnih stroškov za vzdrževanje straže na svojih mejah ima Švica tudi znane stroške za vojnim gospodarstvom v notranjosti. Do konca septembra 1942 so znašali stroški zveznih uradov za vojno gospodarstvo 948,9 milij. švicarskih frankov. Ta vsota vsebuje vse stroške za nakup blaga, zgradbo skladišč, nakup tovornih vagonov in parnikov itd. Upravni stroški sami so znašali 31,4 milij. frankov. Uradi so s koncem septembra zaposlovali 2069 nameščencev in 156 strokovnjakov. Dobitki od prodaje, najemov, kazni itd. so znašali samo 751,6 milij. frankov.

Vse Slovence, ki niso komunisti, je treba pobiti

Strašen ukaz, ki ga je izdala komunistična komanda

Kdor po tem odkritju še ne bo spregledal, tak človek res nima v sebi niti trhlice človeštva in slovenske zavesti več, da o krščanski ideji ne govorimo. Spočetka je Osvobodilna fronta na ves glas oznanjala svoje slovenstvo, pa ta se počasi in previdno prelevljala v čisti komunizem, da ljudje tega ne bi prekmalu opazili. S svojimi krvavimi rabeljskimi dejanji so se sicer že razgalili. Najdena so bila pisma, ki odkrito govorijo, da jim gre le za komunizem. Zdaj pa je prišlo na dan še nekaj strahotnejšega.

Komunistom se je začelo hudo goditi, njihova svojiska kopni kakor pomladanski sneg pod soncem. Zato so začeli nasilno rekrutirati vse slovenske može in fante. To bi človek še nekako razumel, če nimajo več dovolj človeškega mesa za strojnice in topove. Toda, iz teh nasilno rekrutiranih hočejo napraviti popolne komuniste. Vsak pa, kdor ni komunist in zanj nima smisla, je že vnaprej na smrt obsojen. Protikomunističnim bojovníkom je padlo v roke povelje partizanske komande, kjer je odkrito in jasno povedano, da je treba pobiti vse slovenske može in fante, ki nimajo smisla za komunizem. Besedilo tega povelja, ki so ga dnevni listi fotografirane prinesli, se glasi dobesedno takole:

Štab 1. bataljona »Ljube Šercerjaca.

KRO

Na položaju.

Dne 3. februarja 1943.

Strogo zaupno!

Komandi Dolomitskega Odreda.

Na položaju.

Po ustni odredbi Komandanta 3. grupe, se morajo vsi na novo mobiliziranci komunistično pregledati in kateri naj bi se pregledali in sicer komisija naj sestoji od 3-5 100% komunistov, kateri naj jim izprašajo, kaj je komunizem, kakšen je cilj komunizma in kateri so svetovnoznanii vodje komunistov. Isto naj se postopa če se slučajno ugrabi, kakšnega italijana, ali nemca.

Kateri ljudje znajo odgovarjati na zgoraj vprašanja in kažejo zanimanje za komunizem, se jih uvrsti zaenkrat, dokler ni orožja v delovne oddelke na ta način bodeno lahko napravili 100% čisti komunistični kader. Vse one, kateri ne vejo nič o zgodovini komunizma in nimajo zanimanja zato se jih likvidira.

Kolikor kaže danes stanje, je pobeignilo iz naših edinic od novih mobilizirancev nič manj kot 95% to je od 15. decembra do danes. Tega se več ne sme pojaviti.

Likvidacija obsojencev na smrt se mora izvršiti v največji tajnosti. Odgovorni ste za vsako dejanje za katero bi morebiti javnost izvedela.

V točno izvrševati.

Smrt fašizmu — svoboda narodul

Politikomisar: Fric Novak, l. r.

Ali zdaj vidite, kako malo je tem ljudem za Slovence in slovenstvo? Komunizem jim je glavna stvar. Da bi le komunizem zmagal, pa naj prelije svojo kri zadnji Slovence. Kdo bo potem prebival na slovenski zemlji, jim je malo mar, glavno, da bodo tod komunisti. In lastne rojake, ki niso komunisti, je treba zato brez uveljavljanja čisto na tihem pomoriti, ali, kakor oni pravijo, »likvidirati«.

Zares, partizanstvo je zdaj odkrito, kakor se nikoli ni pokazalo svojo rabeljsko figuro. Kdo je še med našim narodom, ki bi hotel te rubeje podpirati ter biti pomočnik tistemu rabelju, ki z naslodo prelija nedolžno slovensko kri?

Povsod tepeni — se maščujejo s požigi in streljanjem na pogrebce

Komunističnim tolovajem zdaj trda prede, ker jih fantje povsod trdo prijemljejo. Dne 19. svečana je majhen oddelek dobrepoljskih fantov blizu Korinja zajel cel partizanski terenski vod, ki si je v grmovju, ves ušiv, močnik kahal. Med njimi so prijeli tudi voditelja ko-

rinskega učitelja Vladimira Ožbalt, ki je strahoval vso širno okolico.

V soboto teden so na Dobrovi pri Ljubljani pokopavali nekega fanta. Ko je sprevod s krsto in pogrebci šel po cesti proti pokopališču, so na sprevod začeli s hraba in zasede streljati partizani, ki so ranili nekaj pogrebcev. Kaj takega je višek podlosti!

V torek prejšnjega tedna pa so komunisti požgali Ogulinov grad v Vrtači pri Semiču. Ta grad je bil po oporoki pred kratkim umrle ge. Ogulinove določen za kmetijsko gospodinjstvo šolo. Zdaj pa so ga komunisti požgali.

Oni teden se je s Hrvaškega vračala potolčena partizanska vojska, ki je med potjo po Gorjancih hotela znesti se nad pleterskim samostanom. Z vsemi svojimi silami so navalili na samostan. Boj s fanti, ki so samostan branili, je trajal od četrtega zvečer do sobote zjutraj. Partizanom se je posrečilo vdreti na širno samostansko dvorišče in vrtove, kjer so razdejali nekaj meniških hišic. V soboto zjutraj je poveljnik fantov, katerim je začelo zmanjkovati streliva, velel izpad. Med tem je prišla pomoč in partizani so jo spet morali pobrati. Samo na samostanskem dvorišču je obležalo nad 80 komunističnih trupel, ki jih niso mogli vzeti s seboj. Po hribih okrog pa jih je gotovo ležalo še več.

Marija Omahen — komunistična žrtev

se je izobrazevalo v poštenih družtvih.

Dne 12. jun. leta 1942 so partizanske tolpe pridrele v vas Podboršt, fara Št. Vid pri Stični, kjer so s silo odvedli seboj Marijo Omahen, katero so potem umorili. To smo v »Domoljubcu« že sporočili. Danes prinašamo sliko umorjene Omahovne Marije, da se svet prepriča, kako so partizanski komunisti namerno morili vse, kar je bilo poštenega in kar

Pretrsljivo slovensko pismo iz Bosne

V Bosni prebiva zdaj precej Slovencev, ki so pretekle mesece imeli od blizu gledati, kakšen je komunizem. Zdaj, ko je tam komunistična sila strta, je prišlo v Ljubljano pismo slovenske družine, ki ga zato navajamo, da boste videli, kako si je komunizem povsod enak, da je rabelj in ne osvoboditelj. Pismo, ki je bilo pisano v Prijedoru v Bosni, se takole glasi:

»Dragi oče, mati in vsi drugi!

Sedaj vam pripovedujem o strašnih dneh, ki smo jih zaradi komunistov in partizanov preživeli v tej nesrečni Bosni. Partizani so po enodnevnem boju zavzeli Prijedor dne 16. maja. Njihov cilj je bil pobiti vse katoličane in muslimane, in sicer od 4. leta starosti naprej in obeh spolov. Mnogi so morali umreti, in sicer okrog 15.000 in pobili bi vse, če jih ne bi bili rešili Nemci. Njihov boljševiški paradiz je trajal 26 dni. Če bi bili Nemci prišli le dva dni pozneje, ne bi našli več nikogar, ker so komunisti sklenili poklati vse do sv. Antona in nato poslati čestitke Poglavniku za njegov god. Na zverinski način so mučili prebivalstvo in tega nikdo ne bi mogel verjeti, če ne bi sam videl. Teža niti ni mogoče popisovati. Nismo mogli niti jesti, ampak smo čakali, kdaj bodo prišli in nas odpeljali. V teh dneh sem shujšal. Peter je bil srečen, da ni bil tukaj, ker bi sicer gotovo iz njega delali »cmokec«. Roza in Filip sta tudi bila ubita. Nemci so na Kozarjah (to je gora — op. prev.) našli 80 napol živih ljudi, pohabljenih, brez oči, brez nosu itd., in sicer v neki jami. Odšel sem k stricu, ker je bil moj dom v bližini njihovega poveljstva in sem se bal bombardiranja. Storil sem prav, ker so Nemci bombardirali njihovo poveljstvo in se je

tako podrla tudi moja hiša. Mesto je prazno, vse je razbito. Partizani so odnesli vse, kar je bilo mogoče nesti. Noč za nočjo so si sledili vozovi, ker podnevi niso mogli tega početi zaradi letal. Trgovine, bivališča — vse je prazno. Iz naše slaščičarne so odnesli vse, ostala je samo peč in omare s predali, naša škoda znaša 100.000 din. Če ne bi imel duhapristotnosti, bi odnesli tudi pohištvo. Preden sem kaj odstranil, so prišli v hišo in odnesli mast, moko, tri moške obleke, Petrovo suknjo, radijski aparat, pisalni stroj, tri pare moških čevljev, milo, kolo itd. Tu so veliki boji. Zbrali so se četniki in ustaši. Nemci in hrvaška vojska. Vsi zaradi partizanov. Upamo, da bo Bosna kmalu osvobojena teh roparjev. Pri vsem tem pa ne bi hoteli ostati tukaj. Hoteli bi oditi v Banjaluko, ali pa kam drugam...

Mnogo pozdravov očetu, materi in vsem drugim — Pavel in Peter.«

NOVI GROBOVI

Dve sestri v 3 tednih v grob

Dlatna Bazoviča, V nedeljo, dne 24. januarja smo imeli v naši vasi zelo žalosten dan. Nepričakovano je umrla mlada — dobra žena in mati Franciška Pleško, iz Lohakove družine na Plešivcu. Rajna je bila rojena 27. januarja 1913. V našo vas se je prišla leta 1934, in po 9 letih zakona zapuščala mlada — polna življenja upov, — svojejga dobrega

moža Jožeta, 9-letnega sinčka Joža, 7-letno Mici in majhno lrmo, ki je zagledala luč sveta 3 mesece pred mamino smrtjo. Vsa vas je jokala zanj in jo v polnem številu spremila na božji vrt. Tam so se vsake žene v izbranem gozdu poslovile od nje, ki je bila vzorna slovenska žena in krščanska mati, objubljaljoč ji, da hočejo še bolj zvesto hoditi za vzori, za katerimi je hodila rajna.

V enem mesecu je še druga nesreča zadela Lohakova družino. Mlada 27-letna Mici, poročena Remžgar, ki se še ni dobro potolažila za svojo sestro, je odšla kot žrtev materinstva tudi po svoje plačilo k Večnemu. Zapuščala 3 majhne otroke — najmlajši pa je ležal mrtev v naročju mrtve matere v krestu. Umrla je v bolnišnici. V nedeljo, 26. februarja je bila pokopana v Notranjih Goricah. Naj dobri Bog milostno sprejme rajni sestri, prizadetim družinam pa naklone svojo božjo tolažbo.

žini, ki ima devet bratov.

V Kresnicah je umrl prežičkar Janez Parkelj, v Gor. Pirnicah posestnik, 85 letni Andrej Merja-

POBEGU UJETNIK

PRIGODE UJETEGA NAPOLEONOVEGA VOJAKA

Nekaj sem mu ugovarjal.

»Oprostite gospod, mislite vendar malo tudi na mene,« je rekel Romaine, »pa si dobro zapomnite: Jaz vas nisem bil videl pred današnjim dnem. Nocoj sva bila imela zadnji razgovor in nocoj ste mi tudi zopet izginili izpred oči. To pa se zgodi, dobro si vtisnite v spomin, bolj zaradi vaše koristi in varnosti kot zaradi moje.«

»Tudi pisati vam ne smem?« sem vprašal precej osupel.

»Sicer bi rekel, da presekam s tem zadnjo vez, ki vas veže z zdravim razumom, ampak po domače bi se reklo, da mi tudi pisati ne smete. Pomislite, kaj pa bo vaš bratranec najbrž storil, ko bo prebral tisto reč v časopisu? Policijo bo vdnigil, da bo nadzorovala moje dopisovanje. — Prav po domače povedano, če boste pisali meni, boste pisali oblastem samim, in če vas je volja ravnati se po mojem nasvetu, boste dotično pismo datirali iz Francoske.«

»Za vraga!« sem vzklilnil. Pri tisti priči mi je bilo jasno, da bi me to oviralo v mojih poslih. »Gospod Romaine,« sem pristavil, »vsa svet in vaša usluga sta zame tako vredna, da prekinem zvezo z vami samo prav nerad in bi vas celo prosil, da mi bi imenovali kakšnega namestnika.«

»Tudi to bi bila neodpuščljiva pogreška,« je odvrnil. »Če bi pa potem prišla policija, ali naj potem pozabim to reč? Ne, ne govorite več o tem.«

»Podoba je, da imate prav v vsaki reči,« sem mu pritrtil. »Uvidim to. Vendar bi se lahko zgodilo, da bi vam bilo odvetnikovo ime,« mimogrede mi je ušlo iz ust, »in jaz bi vendar lahko porabil to reč in sem stopil k njemu. Na ta način bi bili moji posli bolj opravičeni, vi pa se ne bi še malo izpostavili.«

»Dobro,« je rekel in zamahnil z roko. »Imenujem gospoda Robbieja; vendar dosti tega! Pa počakajte, že vidim. Tukaj vam dam nekaj, da pridete laže do njega, ne da bi se jaz izpostavil.« Napisal je na listek svoje ime in naslov odvetnika in mi ga vrget.

20.

Postanem lastnik rdeče kočije

V odvetnikovi sobi sem zlagal svoje stvari, pisal pisma in opravil imenitno mrzlo večerjo in bila je že dve ura, ko sva bila pripravljena za na pot. Romaine je spustil naju skozi okno na nekem koncu hiše na prosto, ki je Rowley dobro vedel zanj. Služabniki so ga uporabljali kakor skrivnostna vrata, hodili skozi njega ven in noter, kadar jih je mikalo na večerne zabave; še zdaj mi je v spominu kisli obraz odvetnikov, ko je

Obložena kot sva bila...

izvedel za to zadevico. »Temu pa se mora narediti enkrat konec!« je ponavljal večkrat s prišpečnimi ustnicami in visoko na čelo potegnjenimi obrvmi. »Tako jutri zjutraj dam zamrežiti okno!« Ob takih mislih se je poslovil od mene, ne da bi me sploh videl, kakor mislim. Nama so dali najine stvari skozi okno, katero sem takoj nato slisal,

da so ga zaprli, in zdaj sva stala kot izgubljeni v strašni zmedbi teme in gozdne sence

Dve mokri snežinki, tri, so zaspano priplavale dol po zraku, se ustavile in vnovič padale. Zdaj pa zdaj sva se zaletela ob debela drevoja, začla med gredicami na vrtu in obličala kot ovna v kaki goščavi. Prepričan sem, da sva v svojih težkih škornjih in plaščih, z visokim klobukom, obložena kot sva bila, s plenom v obliki torbe, s skrinjico za pištolo in z mogočnim nahrbtnikom na hrbtu bila v resnici videti kot dva roparja, ki prihajata z ropa v Amersham Placu.

Naposled sva prišla na poljsko pot, po kateri sva lahko stopala brez strahu. Do Ayleburyja, najinega prvega cilja, je bilo devet milj. Po moji uri, ki je spadala med mojo opremo, je utegnilo biti kakih pol treh zjutraj; ker pa nisva hotela pred dnevom dospeti tja, sem velel, da korakajva bolj počasi. »Veste, Rowley, do zdaj je res šlo vse v redu. Vprašanje je samo, kaj naj bo zdaj, ali bolje povedano, kaj boste vi storili? Jaz grem na potovanje. Me hočete spremljati?«

Pohitel je. »Saj je to že vse urejeno, gospod Anne. Treba je samo, da vodite, potem pa bomo že videli.«

»Zlodoč bom videl! Vse kaže, da ste si svesti, da bo vse v redu, kaj ne da?«

»Bo, če vam je drago, gospod,« je odgovoril Rowley in me pogledal pri svitu najine laterne tako otroško prestrašen, a vendar tako zmago-slavno, da se je oglašala vest v meni.

»Le počasi,« sem ugovarjal, »nemara ste se res odločili, ampak storili ste to z zaprtimi očmi. Še enkrat si morate premisliti! Pri grofu ste imeli čedno službo. Za kaj jo puščate zdaj? Vi mislite, da sem plemič s sijajnih razmerah in po mnenju razumnega služabnika pravi biser gospodarja. Veste, dragi moj, še daleč nisem takšen.«

Ko sem govoril te besede, sem mu posvetil z laterno v obraz.

Razločno sem ga videl, kako je stal tam, za njim pa neprodorno temna noč in naletujoči sneg, me kakor okamenel zijač z odprtimi usti, kot bi bil kdo ve kakšen strah. Še nikdar nisem videl obraza, na katerem bi bilo videti takšno začuden in se na njem odražala takšna čustva. Ta obraz me je tako vabil in mikal kot mika in vabi odprt glasovir godbenika.

»Saj ni tako, Rowley,« sem nadaljeval z mrtvaškim glasom. »Vse to je samo videz. V nevarnosti sem, brez doma in preganjan. Od te ure naprej odložim svoje ime in svoj naslov. Moja svoboda in moje življenje visita na eni nitki. Če greste z menoj, vas čaka samo taka usoda, da vas bodo zasledovali vohuni in da se boste morali skrivati pod lažnim imenom, skoraj da tudi biti sodeležen usode morilca, čigar glava je ocenjena.«

Izraz njegovega obraza, ta prehod iz začudenja v začudenje je bilo vse več, kot sem pričakoval. Bilo je res zlata vredno. Zdajci pa se mu je razjasnil. »Nimam strahu!« je vzklilnil, nato pa se ja zesmegal. »Vse to že davno vem!«

Najrajši bi mi bil pripeljal zausnico. Zmotil sem se bil toliko v njem, da sem ga moral pregovarjati dobri dve miljoti pota in pol ure časa, da sem mu dokazal, da sem govoril resno. V tem razgovoru sem mu tako podčrtaval svoj sedanji nevarni položaj, da sem dodobra pozabil na varnost v bodočnosti in mu povedal veo zgodbo z Goguelatom. In navsezadnje sem mu razodel, da sem Napoleonov vojak. Vestil, jaz imam dolg in namazan jezik, vendar to je po mojih mislih pogreška, ki je všeč boginji Fortuni. Ko sva krepko gazila po snegu, ki je proti jutru začel padati v gostih snežinkah, sva se domenila, kako bova izvršila svoj pohod. Jaz sem si izbral ime Ramornie, nemara ker je podobno imenu Romaine, Rowleya pa sem krstil za Gammona. Kar smešno je bilo, kako je bil razočaran nad tem imenom, kajti on sam si je bil izbral brezpomembno ime Claudia Duval. Domenila sva se tudi, kako se bova vedla po krčmah, v katerih se bova ustavila, in sva se toliko urila v najinih novih vlogah.

»Ali ne bo sumljivo, če greva z vso to priljago na poštno postajo?« je vprašal Rowley.

To je že res, ampak kaj naj storiva drugega? »Slušite, gospod, vse manj bi bilo sumljivo, če stopite sami na poštno postajo, ne da bi kaj neali,

pa rekli tam, da vas čaka vaš strežaj na oest!« priljago. Mislim, da bom že zmogel vso to ropotijo, samo če mi izpočetka malce pomagate.«

»Še misliti ni na to, Rowley,« sem vzklilnil. »Tako otovorjen bi bil brez vsake moči in vsak roparček bi te lahko oropal! Vendar tvoja misel ni napačna in izpeljala jo bova že takoj pri prvem cestnem ovinku.«

Zdaj je snežilo v gostih kosmih; vsa pokrajina je bila bela, in stopala sva po hudem snežnem metezu, ko je prvo svitanje nama pokazalo krčmo ob cesti. Ne daleč od tod sem ob cestnem ovinku pri nekem poslopju obložil Rowleya s vsa najino imovino in gledal za njim, dokler ni s očeloniimi koraki stopil skozi vrata krčme »Pri zelenem dragoncu«, kakor je bilo napisano nad vratom. Polem pa sem veseleč se svoje prostosti in brez vzroka se radujoč nad zimskim jutrom krenil proti Ayleburyju. Že dolgo prej, predem sem dospel tja, je nehala snežiti in po strešnih žlebovih je kar žuborelo pod čarki nizko stoječega sonca. Na dvorišču so se tri vozovi in kočije v sobi za zajtrkovanje in pred vrati so neprestano prihajali ljudje in odhajali. Ob tako živahnem vrvenju me je obšel strah, da morebiti ne bom mogel dobiti konj in da bom moral ostati v nevarni bližini svojega bratrana. Čeprav me je mučil glad, sem zaradi tega naprej poiskal poštarja, velikega atletkega človeka v športni obleki, ki je stal v enem kotu dvorišča in piskal na enega svojih ključev.

Ob mojem poniznem vprašanju se je njegova brezbriznost spremenila skoraj v togoto.

»Kaj, poštni voz in konje?« se je zadrž. »Maž sem videti, kot bi imel poštni voz in konje! Vrag me naj vzame, če imam kaj takega pri hiši, pa če bi vi tudi bili vsemogoči in Bog! Zdajci pa je umolknil, se delal kot bi me bil šele opazil, in rekel tiho pa zaupljivo: »Ej, zdaj šele vidim; gospod ste! Slušite, nekaj vam hočem povedati. Če vas je volja kupiti kočijo, imam nekaj primerenega za vas. Lycett iz Londona jo je naredil; in druge roke je, najnovejše vrste, kakor nova, s izvrstnimi sedeži iz žime. Ima mrežo na stehi, ploščad za priljago, držalo za pištolo, najboljšo in najlepšo opremo! Vse skupaj za pet in sedemdeset funtov. Pocen, kakor zastoj!«

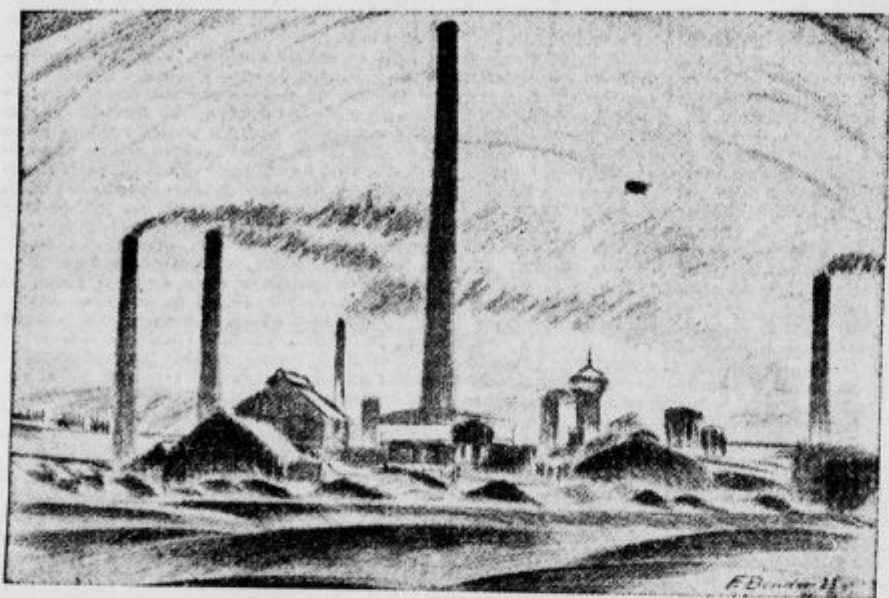
»Poceni, kakor zastoj!«

»Pa menda vendar ne mislite, da jo bom sam vlek! kot branjevojec svoj vozček?« sem vprašal. »Tako pa ne, dragi moj! Če bi imel namen ostati tukaj, bi že rajši kupil hišico z vratom.«

»Prosim, pojdite in si jo sami ogledite!« je začel klicati, mi vtaknil eno roko pod pazduho in me peljal v stransko poslopje, kjer je stala kočija.

To je bil voz, kakor sem si ga v sanjah želel. Povsem primeren za moje namene, bogato opremljen, gosposki, pa vendar ne, da bi vzbujal pozornost. Trup je bil rdeče lakiran, podstavek pa temnozeleno. Laterne in stekla so se svetila. Vse zunanost je bila dostojna in primerna, da zavrne radovedna zijača in vsako vznemirjujočo sumnjo. Nemara mi je bilo na obrazu napisano, kako zelo me je mikala vsa zadeva.

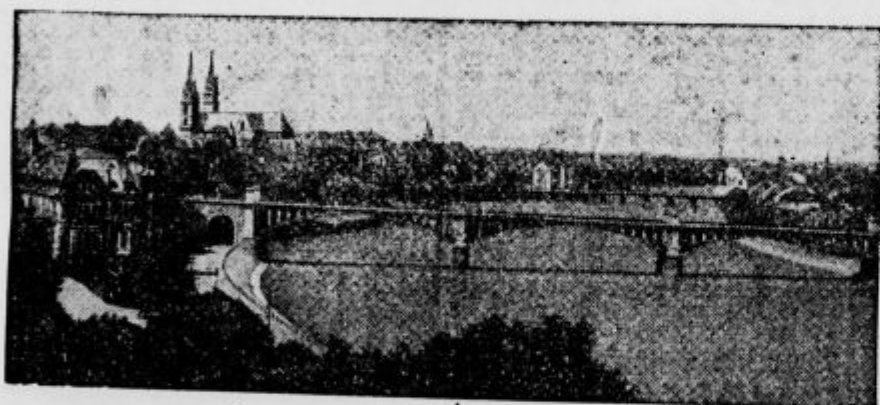
Ob največji nemški reki

Pogled na hamborsko premogokopno središče

Velikanska katoliška cerkev v Mainz

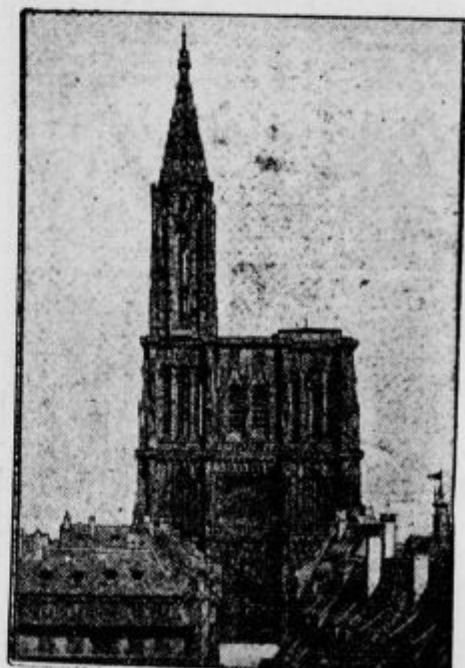
Obrensko veliko švicarsko mesto Bazel

Božjepotna zgodovinska stolnica v Kölnu

Trgaleci ob Reni. V ozadju eden številnih obrenskih gradov

Katedrala v Strassburgu

KRALJIČEK

Ljudska povest. Podomacil France Premrl

»Zakaj tako moliš?«

Deček je bil svojevrstno lepe zunanosti. Imel je črne lase, kot nebo modre oči in nežne poteze. Bog, te poteze! Ali niso to poteze Krajinikov France?

Po kratkem premolku je rekel mojster: »Kaj naj ti odpustim? Saj te niti ne poznam in ne vem ničesar o tebi.«

»Ali niste vi sodnik iz Gorjanskega?«

»Ne, ta pa nisem. Kdo si pa ti?«

»Jaz — jaz — jaz,« se je obotavljaj z odgovorom deček, še vedno trepetajoč po vseh udih. »Vi bi ne videli pri orožnikih. Potem me bodo prepeli, in vendar nisem nič hudega naredil.«

»Nedolžnega ne zaprejo. Si že moral kaj zagrešiti. Zakaj bi se pa sicer tako bal? Povej po pravici.«

»Zheal sem od hiše, pri kateri bi moral biti. Prišel je moj oče in rekel, da naj grem z njim.«

»Kdo je tvoj oče?«

»Cevljari v vasi. Piše se Lovrenc Kragelj.«

»A, Vetrnjak — in ti si Kraljiček! Tako torej kot je videti, hodiš po stopinjah svojega očeta in boš enak vetrnjak kot on, če ne še slabši,« je strogo rekel urar.

»Ne, ne, ne grem več z očetom,« je zatrjeval deček. »Postati hočem dober, pošten človek in se laščiti kakega rokodelstva.«

Deček je bil urarju všeč. Izpraševal ga je bolj natančno in zvedel ves potek njegovega pobeга in vse, kar se je pri tem zgodilo, dokler niso orožniki ulovili malopričnih postopačev z dečkom vred. Ko je fantič orožnikom pobegnil, je skrivajoč se po goščavah pritekel do Volč in se zatekel v farno kurve.

»In kaj nameravaš sedaj početi?« je vprašal urar še vedno strogo.

»Tega ne vem. Ljuba nebeska Mati mi bo pomagala, saj sem toliko k njej molil,« je rekel deček iskreno.

»Ali se nočeš vrniti h Gorniku?«

»Ne, ne, se bojim. Gospodar bi me grozno pretepel. Morda najdem kakega mojstra, ki bi me naučil obrti.«

»Kakšne obrti bi se rad učil?«

»Cevljarstva ali pa tudi česa drugega, vse bi mi bilo prav. Priden hočem biti in vse storiti, kar bi mi mojster ukazal; in gotovo bi nikdar več ne ubegal.«

Mojstru je šinila misel v glavo. Kaj če bi ga pravi v svojo delavnico? Tu se mu ponuja priložnost da pride zopet bliže svoji mrtvi nekdanji nevesti. Franci tam na onem svetu se bo dobro zdelo in mu bo večno hvaležna, če vzame njenega sina k sebi, ga lpo vzgoji, ga izuči za spretnega urarja in mu tako zagotovi bodočnost. Na vsak način bi bilo to plemenito maščevanje, če ji povrne za njeno zvestobo z velikodušnostjo. Kaj bo šlo pa ljudje k temu rekli? Naj rečejo kar hočejo, njemu je to popolnoma vseeno, da celo vesel bo, če jih bo mogel dražiti s tem, da se ne bo za njih bendarje nič zmenil. Toda deček je vendar še veliko premlad za urarskega vajenca. Ah kaj, drevo se je treba zgodaj tako obrezovati in pripogibati, kakršno želimo imeti drevo. Cim dalje se fant prej spretnjši postane, Sicer je pa ravno se zopet brez postrežnice; morda bi mu znal

opravljati deček hišne posle enako dobro kot kaka ženska ali pa še bolje. Domača dela bi itak hitro opravil, saj ni nič posebnega. Pri tem bi pa lahko vedno kaj videl pri urarskem delu. Hrano bi pač prinašal kar iz gostilne. Hitro so šle te misli urarju skozi glavo in ž je bil njegov sklep storjen. Obrnil se je na dečka in rekel:

»Cevljarstvo ni zate. Postati moraš urar — boljše in bolj umetne obrti ni nošene.«

»Urar? O rad, rad!« je zaklical deček. »Toda kje naj najdem mojstra, ki bi me vzel v učenje?«

»Ali nisi še nikdar slišal o urarju v Gorjanskem?«

»O da — pač — o Jernaču Godrnjaču.«

»A, o Jernaču Godrnjaču? Poglej sem, Jernač Godrnjač sem jaz, haha,« se je zasmel mojster Jernej, njegov obraz pa je dobil med smehom osornejši izraz kot sicer.

Deček se je močno prestrašil in je zajekljaj: »Odpustite mi, nisem vas poznal.«

»Tu ni treba nič odpustiti. Če si ti zadovoljen s Kraljičkom, moram biti tudi jaz z Godrnjačem.«

Urar se je skušal prijazno držati, toda njegove poteze so se raztegnile pri tem v čudno skremžen obraz. Toda hitro se je zopet pokazal resnega in je dejal:

»Sedaj poslušaj, kar ti povem. Ti greš z menoj, postaneš moj vajenec in ostaneš v moji hiši. Tam boš moral pospravljati in druge majhne posle opravljati, prinašal mi boš tudi razne potrebščine iz obližja. Zato boš imel dovolj jesti pri meni in tudi obleko dobiš, jaz te pa izučim urarske umetnosti poleg drugih potrebnih stvari. Če boš priden in ubogljiv in mi delal veselje, se ti bo dobro godilo pri meni. Bati se me ni treba. Tepel te ne bom nikoli; če bom pa kdaj kaj pogodrnjal in te kaj posevaril, moraš lepo potrpeti. Pri meni se boš lahko veliko naučil in postal kdaj še izurjen mož.«

Deček je poslušal z odprtimi ustmi in očmi, najraje bi se razjokal od veselja. Boljšega in več, kot mu je mož obetati, bi si ne mogel želeti. Tukaj je očitno pomagala Mati božja. Mož z godrnjačovo besedo in osornim obrazom je vendarle dober človek. Deček je dobil hitro zaupanje do urarja. Gledal je s svojimi modrimi očmi zaupno vanj in ga je zaposlil otroško milo:

»Ljubi mož, lepo vas prosim, vzemite me v učenje. Prav priden hočem biti in vas ubogati in vas rad imeti.«

Mojstru se je zopet čudno skremžil obraz, pri srcu pa mu je postalo toplo.

»Je že prav, je že prav,« je mrmral; odslej ti ni več treba praviti mi mož, ampak mojster. No pa stopiva sedaj še malo v cerkev in pomoliva, nato greva domov.«

Sla sta v cerkev in tu je mojster lahko opazoval, kako iskreno je deček molil in se očitno zahvaljeval Materi božji.

Ko sta odšla nato proti domu, je na cesti deček boječ rekel:

»Ljubi mojster, če me orožniki zapazijo, me bodo zaprti in nato odvedli nazaj k Gorniku.«

»Le kar brez skrbi bodi,« ga je pomiril urar; »z gorjanskim sodnikom se dobro poznam in bom že vse lepo uredil, da se ti ne bo moglo nič zgoditi. Tudi po tvoje stvari, ki jih imaš pri Gorniku, bom poslal.«

Ko sta prišla do Gorjanskega, je peljal mojster dečka v gostilno in mu naročil tako obilno večerjo, da ni mogel niti vsega pojedti, dasiravno je bil zelo sestradan. Doma je pripravil urar dečku v sobi zgornjega nadstropja tako imenitno posteljo, kakršne ni še nikdar imel. Čeprav je bil fantek zelo zaspan, vendar je pokleknil zraven postelje, preden se je vlegel k počitku, in opravil svojo večerno molitev. Tudi to je ugajalo mojstru, da se je deček za vse lepo zahvalil. Ponoči je sanjal fantek o svoji materi. Stopila je skozi vrata, ga poljubila in mu zašepetala na uho, naj le ostane vedno pri urarju; Godrnjač je dober mož, ki bo boljše pazil nanj kot oče. Ko je zjutraj pripovedoval svoje sanje mojstru, je kazal ta sicer na videz hud obraz, stopil pa je k oknu in gledal nekaj časa molče ven, nato je zagodrnjal:

»Imel si dobro mater, samo malo bolj razsodna bi morala biti. Pazil bom nate, kakor bi ona.«

Urar je jemat mleko pri svojem bratu, peku in je vsak dan sproti plačeval kakor kak tulec. In že

prvo jutro je poslal dečka tja in mu naročil, da naj prinese še enkrat več kot doslej. Pred pekovno hišo je srečal deček visokoraslo, nekako štirinajstletno deklco, ki je imela zlatoplave lase in ogljenočrne oči. Ta je pozorno gledala prihajajočega fanta iz nato zaklicala:

»Ti — ti — kaj nisi ti Kraljiček?«

»Da,« je rekel deček, strmeč v deklco, »in ti — ti si mi nekoč podarila čevlje, pa tvojega imena ne vem več.«

»Majda mi je ime. — Kako pa prideš sem? Saj te iščejo orožniki.«

»Nič ni treba orožnikom, da bi me iskali, saj nisem nič hudega naredil. In gorjanski urar jim bo že povedal, da me je vzel za vajenca in da pri njem stanujem.«

»Kaj? Pri mojem stricu si? Pri Godrnjaču?« se je deklca na moč začudila.

»Pri mojem stricu si?«

»Ali je urar tvoj stric?«

»Da, brat mojega očeta. Toda ti — ti ubogi fant — se mi smiliš. Vedno se ti slabo godi.«

»Boš že videl, boš že videl... Toda če boš lačen in ti ne bo dal dovolj jesti, le kar pridi k nam; pri nas vedno kaj ostane.«

Deklca je peljala dečka v hišo in je na glas naznanila novico, na kar sta dva brata in starejša sestra stopili prav zraven dečka in ga opazovali deloma iz radovednosti, deloma s pomilovanjem.

»Moj Bog, sedaj je dobil ubogega fanta za sužnja, ker ne ostane nobena ženska pri njem,« je zaklicala starejša sestra.

Pek Jakob, dobro rejen mož s sivo brado, ki je kazal nekaj čez petdeset let in je bil bratu Jerneju malo podoben, je nevoljno zmajal z glavo in rekel:

»Nič se ne bojte za paglavca. Ta nima obetanka kot ne njegov oče in ne bo dolgo vzdržal. Od Vetrnjaka tudi ne moremo nič boljšega pričakovati. Od Jerneja bo še posebno urno odnesel pete.«

Janezek, Kraljiček je postal ves rdeč in je stisnil zobe. Trdovratno je sklenil, da ostane sedaj še prav nalašč pri Godrnjaču, pa ne; mu gre, kakor hoče. Vzel je mleko, izročil denar in hitel nazaj v urarjevo hišo. Tam je urar že pripravil kavo, nalll fantiču skodelico in ga silil, naj si vzame tudi kruha, kolikor poželi. To je slušal deček brez bojazni in si mislil, da Godrnjač nikakor ni tako slab, za kakršnega ga imajo njegovi sorodniki. Tudi velikega psa se deček ni bal in postala si celo brž zaupna, kar se je urarju dobro zdelo. Iz tega je sklepal, da ima deček dobre lastnosti; kojti kot se je mojster izrazil, se more dati več na naravni nagon razumnega psa, kot na mnenje in sodbo neumnih ljudi.

Po zajtrku je peljal urar dečka v delavnico in mu pokazal tudi urarsko zalogo v obeh soednihih sobah. Fant se je vsemu silno čudil. Brezštevilne ure vseh velikosti in oblik, neprestano tiktakanje vse vprek in enakomerno nihanje lesketajočih nihali razni okraski in nastavki, vse to je bil čudežen svet za zavzetega dečka. Ko so pa začele ure še biti, nekatere umerjeno in mehko, druge živahno in zvenee, zopet druge v prijatnih melodijah, in ko so se odprla na tej ali oni stenski uri vrata in je skočil ven pitček, se priklanjal z glavo in pel: »kuku, kuku,« je stal deček kot začaran in je le tu pa tam z glasnim vzklikom izrazil svoje začudenje. Po dolgem ogledovanju je vprašal:

»Mojster, ali ste vse to vi naredili?«

NAŠI VELIKI MOŽJE

Karel Glaser

Matiju Čopu in Josipu Marnu je kot književni zgodovinar sledil pri nas Karel Glaser.

Rodil se je v Hočah pri Mariboru leta 1845. V svojem rojstnem kraju je obiskoval tamkajšnje ljudsko šolo, nato pa je 1857 vstopil v mariborsko gimnazijo in jo 1865 z odliko napravil. Potem pa se je na Dunaju posvetil študiju starih jezikov grščine in latinščine in njihove književnosti ter slovanskim jezikom, posebej slovenskemu jeziku in naši domači književnosti. Leta 1868 je že končal te študije, bil najprej domači učitelj, nato pa profesor v Leobnu, Celju, Ptuj, Kranju, v Vidnem v Sleziji in nazadnje v Tristeju, kjer je bil tudi upokojen leta 1900. Kot upokojenec je živel deloma v Gradcu, deloma doma v Hočah, kjer je l. 1913 tudi umrl.

Karel Glaser je nedvomno največji slovenski poznavalec indijske iranskega jezikoslovja, največji poznavalec tako imenovanega starega jezika sanskrita, saj je iz te vede napravil celo doktorat. Iz tega jezika je napisal potem premnogo člankov in razprav ter tudi prevodov v slovenščino in nemščino, tako na primer: Epske indske pripovedke in pravljice, Firduzi, Sakuntala ali Prstan spoznanja, drama v sedmih dejanjih, Rigveda I, Damajantica žaluje po soprogu (iz znamenitega epa Mahabharata), Flovnat voziček itd. Pisal je razprave tudi o drugih indoevropskih jezikih, o romanskih, grškem, angleškem i. t. d.

Drugo in najpomembnejše Glaserjevo delo pa so njegovi spisi in razprave iz slovenske književne zgodovine. Za Čopovo Zgodovino južnoslovanske književnosti in za Marinovim znamenitim Jezičnikom je to tretja naša pregledna književna zgodovina. Nastala je ob njegovem pripravljanju za predavanja na gimnaziji. Svojo obširno Zgodovino slovenskega slovstva je Glaser izdal pri Slovenski Matici v letih 1894 do 1900 v štirih velikih zvezkih, in sicer prvi zvezek je obsegal našo književno zgodovino od početkov do francoske revolucije, drugi od francoske revolucije do leta 1848, tretji zvezek je dobil naslov Bleiweisova doba, četrti pa Stritarjeva doba od 1870 do 1895. To veliko Glaserjevo delo seveda še zmerom ni pisano na moderni način, še zmerom je pisatelj tičal vse preveč v svetovni književnosti in zgodovini in po svetovnih dogodkih delil in ocenjeval našo književno zgodovino, namesto po domačih vidikih in razmerah. Tudi mu je še manjkalo mnogo krajših, a nujno potrebnih pripravljalskih del. Zato je razvoj slovstva in oznaka posameznih književnih osebnosti preskopa, premalo na globoko zajeta, tudi razdelitev snovi včasih nepraktična in nepregledna. Kljub tem večjim ali manjšim pomanjkljivostim pa je Glaserjeva Zgodovina slovenskega slovstva zelo pomembno in zelo zaslužno delo za slovensko književno, prosvetno in kulturno zgodovino. Glavna Glaserjeva zasluga je v tem, da je zbral in uredil neštete književno zgodovinske članke in razprave, ki so bili do njegovega časa že precej številni, toda raztreseni po najrazličnejših časopisih in revijah. Tudi sam je nenavadno vestno zasledoval članke, podatke po knjižnicah in ustne podatke pri zasebnikih, kar je posebno za novejši čas njegovemu delu mnogo koristilo in ga izpopolnilo. Tako je Glaserjeva Zgodovina slovenskega slovstva sicer pomanjkljiva, ali vendarle je prav dobro temeljno delo, ki so na njem kasnejši naši književni zgodovinarji mogli nadaljevati podrobnejše svoje delo na tem področju slovenske kulture in literature.

Poleg tega osrednjega svojega dela za naše slovstvo je Glaser napisal tudi večje število člankov in razprav iz slovenske književne zgodovine v Ljubljanskem Zvonu, Slovenskem Narodu, Domu in svetu in drugod. Tako je na primer napisal tele članke: Glagolica in pred-

sodki, Narodno slovstvo, O naših slovstvenih potrebah, Zgodovinske črtice o slovenščini na srednjih šolah na Slovenskem, Kopitarjeve zasluge za slovstveno zgodovino portugalsko itd.

Glaser je deloval tudi kot književni ocenjevalec, posebno rad je ocenjeval prevode, tako na primer Cankarjev prevod Shakespearcovega Romeo in Julija, Župančičev prevod Julija Cezarja in Beneškega trgovca, Funtkove prevode itd. Kot izvrstni poznavalec angleščine je tudi sam začel prevajati dela največjega svetovnega pisatelja dram. Prevedel je kar enajst Shakespeareovih dram, toda pri teh prevodih se je pokazalo, da Glaserju manjka pesniškega navdiha, zato so njegovi prevodi slabši od tistih, ki jih je ocenjeval. Poleg tega je pisal tudi podlistke o najrazličnejših kulturnih in narodnih vprašanjih in jih objavljaval v slovenskih dnevnikih tiste dobe. Slovenska književna zgodovina bo Glaserjevo ime imela zmerom zapisano na zelo vidnem mestu!

SPORTNIK
TOMAŽ
PRIPOVEDUJE

Prvi tedni na gimnaziji

Lahko si mislite, koliko načrtov ima človek v glavi, ko prvič dobi državno službo. Vsak začetnik je še mlad in poln načrtov. Vsak začetnik je tudi prepričan, da bo delal čisto drugače kakor stari, da bo dosegel lepše uspehe in da bo pokazal, kaj vse je mogoče doseči, če človek hoče in če zna.

Prvo državno službo sem dobil kot učitelj totesne vzgoje na klasični gimnaziji v Spalatu. Priznam, da bi me bilo bolj mikalo delati v Ljubljani, toda začetnika ali pripravnika ne vprašajo po željah in mora kar odpotovati tja, kamor ga napotijo. To sem vedel, da dijaki nimajo kaj posebno radi telovadnih učiteljev. Navadno so prestrogi in jim prepovedujejo ravno to, česar bi si mladi fantje najbolj želeli. Dijaki bi se radi igrali, borili, tekmovali, učitelj pa navadno za to ni preveč navdušen, pač pa jih poučuje v obračanju v vrstah, v korakanju in v prostih vajah.

Ko sem premišljeval, kako bom delal z dijaki, da bodo radi prihajali k uram in da bo tudi kaj vidnega uspeha, sem se odločil za igre z žogo, za plavanje, veslanje in za lahko atletiko. Ni zlomek, da ne bi mogel mladih fantov navdušiti za šport! Ko sem jim povedal, da ne bomo telovadili, pač pa da bomo hodili

na morje, na igrišče in na sprehode okrog Marjana, so bili tako veseli, da so začeli tuliti. Razočaran pa sem bil že pri naslednji uri, ko sem jih prvič vodil na igrišče. Naročil sem jim, da morajo hoditi lepo po dva in dva, kakor se spodobi za učence klasične gimnazije. Komaj pa so prišli na ulico, so začeli nekateri uhajati in kmalu so zdrveli vsi za njimi. Da bi tekel tudi sam skozi mesto, se ne bi spodobilo, in tako sem stopal za njimi kakor da bi me stvar nič ne brigala. Na igrišču sem jim skušal dopovedati, da morajo poslušati moje ukaze. Obljubili so, da bodo, v naslednjih minutah pa so spet prelomili besedo. Nedorajnost, ki so jo kazali zdaj pri tekih, zdaj pri igrah, me je jezila in zaskrbelo. »Tomaž, tako ne pojde naprej!« sem si dejal, »škoda živcev in konec koncev tudi uspehov ne bo, če ne bo reda.« Sreča, da jih nisem prve dni vodil k morju, kajti kdo ve, ali se ne bi bila zgodila nesreča.

Pouka sem imel po tri ali štiri ure na dan. Priznati moram, da so me zelo utrudile. Ves čas sem kazal vaje, ves čas sem se moral kregati in navadno sem se vračal domov hudo slabe volje. To sem vedel, da so dalmatinski dijaki živahnejšega temperamenta in da jih je težje krotiti, vendar nikoli poprej še nisem imel težav z redom. V društvu so me ubogali, da je bilo veselje, delo na gimnaziji pa je požiralo živce. K sreči je bilo to v času, ko sem že odslužil vojake in ko sem poznal mnogo sredstev in načinov, kako je mlade ljudi treba krotiti. Neke noči, ko nisem mogel zaspati, sem se odločil: »Tomaž, nazaj v telovadnico in prvo, kar moraš navaditi fante, je red!« Rečeno, storjeno. Fantje so bili najprej hudo razočarani. Postopal sem z njimi kakor z regruti in jim vtepal v glavo osnove reda in discipline. Trdo sem jih prijel, vsako malenkost sem opazil in vsak prestopke kaznoval. Fantiček ali fant, ki je nagajal, je moral v kot in tam je moral ostati do konca ure. Po nekaj tednih, ki so bili zame seveda zelo pusti, je bil v telovadnici tak red, da se šolski sluga kar ni mogel načuditi. »Tudi ravnatelj ne ubogajo tako kakor vas,« me je hvalil dobrodušni možak.

Kljub temu jih še nisem hotel voditi na igrišče ali k morju, zakaj trdnost discipline je bilo treba najprej preizkusiti. V vsakem razredu sem odredil najbolj bistriga dijaka za svojega namestnika in ukazal, da me morajo čakati pred telovadnico v strogo zravnani vrsti. Namestnik je moral prešteti dijake in mi ob prihodu poročati, koliko jih je in kdo manjka. Pri tem sem si ogledal vsakega posebej in zahteval najstrožje vojaško držanje. Kakor sveče so stali pokonci in marsikdo je tako iztegoval svoj vrat, da sem se moral premagovati, da ne bi bruhnil v smeh. V vrsti so morali v telovadnico, v dveh minutah so se morali preoblečiti, v naslednjem hipu pa so morali spet stati v zravnani vrsti.

Ure so postale prijetnejše. Nagajivci so se ukrotili in polagoma sem lahko začel z lahko atletiko in z igrami. Regrutne vaje so trajale pri nižjih in višjih razredih samo nekaj tednov, za petosolce pa, ki so v najnerodnejših letih, sem jih moral podaljšati na dva meseca. Reči moram, da sem bil od nekaj nasprotnik redovnih in prostih vaj in da mi tudi ni bilo do pretirane strogosti. Moral pa sem tako postopati, da sem lahko sploh začel z delom, kakršnega sem si bil zamislil. Zdravilo je zaleglo. Ko sem spet začel voditi dijake skozi mesto na igrišče, so se vedli tako nenavadno dostojno, da so se začeli ljudje ozirati za njimi. Veseli so jih bili in hvalili so jih. To je bil seveda povod za mestne pobaline, da so jih začeli zasmehovati. Cel trop se jih je usul za njimi in prav posebno so vzeli na muho nekega izredno debelega in majhnega fantička z dvema bradama, ki je komaj dohajal našo četo. Dijaki pa se niso zmenili za izzivanje in mestni poblini so kmalu uvideli, da tukaj ne bo zabave. Postali smo dobri tovariši, z veseljem smo gojili igre z žogo in lahko atletiko, pa tudi na morje sem jih vodil brez skrbi k plavalnim vajam. Posihmal sem kaznoval samo še nekega tretješolca. Opazil sem, da hira, razloga pa nisem vedel. Nekoč se mi je revček pohvalil, da misli postati prvak v teku na dolge proge, da je že začel z vajami in da preteče vsak dan velikanske razdalje. Kaznoval sem ga samo v opomin drugim, da ne bi pretiravali, kar je za rast in zdravje dozorajoče mladine hudo škodljivo.

»SLOVENCEVA KNJIŽNICA«

Lorna Doone

spisal R. Blackmoore

je lep roman iz 17. stoletja.

Bogata grofica Lorna pade kot otrok v roke razbojniške grofovske rodbine Doonov, ki gospodarijo v Exmoorski pokrajini. Junaški svobodnik John Ridd jo reši že odraslo — med njima zcvete lepa ljubezen. Pogum in plemenitost pa pripomoreta Johnu Riddu do viteškega naslova. Po nešteti bojih in premaganih zaprekah zvesta zaljubljenca dosežeta srečen zakon.

Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah!

Brez motorja letimo

Lilienthalovo spuščalno letalo.

Ko zagleda mladenič prvič v svojem življenju pčlo, se nehote vpraša: zakaj ne morem leteti tudi jaz? Težko je odgovoriti mladeniču na zastavljeno vprašanje. Vendar je moderna tehnika premostila tudi to oviro in ustvarila lesene in jeklene ptiče, ki dvigajo človeka v sinje višine.

Že v rani mladosti si mladenič zaželi, da bi letel ali, da bi si naredil sam majhno pripravo, ki bi bila podobna letalu in ki bi letela po zraku. Današnja mladina ima torej posebno veselje z modelarstvom in jadralsvom. Pri modelarstvu se pripravljajo lantje z gradnjo majhnih letal, ki letijo in se imenujejo modeli. Na ta način si pridobijo mnogo izkušenj, ki jih pozneje uporabijo pri letenju jadralskih letal. V šoli spozna, kako se modeli grade in končno pride čas, ko se pridruži jadralkem. Tedaj se izpolni njegova davna želja. Tedaj mu zra-
stejo peruti in poleti proti nebu, soncu naproti.

Ko dopolni mladenič petnajsto leto starosti, tedaj mu prvič nanese prilika, da pristopi k jadralkem. Jadranci so združeni v skupinah in po zimski gradbi sami v delavnicah brezmotorna letala, poleti pa, o velikih počitnicah odidejo v jadrarno kolo, kjer se uče letenja.

Brezmotorno letalo je močno podobno motor-
nemu. Razlikuje se v tem, da nima motorja in koles za pristanek. V glavnem delimo brezmotorna letala v tri velike odelke in sicer: v spuščalna, drana (začetniška) in jadralna letala, ki so pre-
hodna ali vadniška in velezmožna. Jadralna letala imenujemo jadralice. Ker letajo z začetniškimi letal-
om le začetniki, je zgrajeno zelo preprosto, velez-
možne jadralice pa uporabljajo le že izveščeni jadranci. Brezmotorno letalo ima vse bistvene dele, ki so pri letenju potrebni. Najenostavnejše je spu-

ščalo letalo, ki ga sestavlja poleg kril in repa, odprt trup. Taka letala so uporabljali prvi pionirji današnjega letalstva, kot so bili n. pr. Lilienthal, Wright in drugi. Teh letal danes ne gradimo več. Najenostavnejše brezmotorno letalo je začetniško letalo, boljše pa je vadniško ali prehodno letalo, ki ima trup že prekrit in žice, na katere so pri začetniškem letalu obešena krila, zamenjajo sedaj podporniki. Velezmožne jadralice imajo vitka krila, prekriti trup, ovalnega ali okroglega preseka. Zaradi njihove oblike ga lahko imenujemo »vitka linija«. Kolesje nadomesti pri brezmotornih letalih smučka, ki je pritrjena na spodnjo stran trupa in po kateri drsi, ko pristaja. Glavna razlika med začetniškimi in jadralskimi letali se kaže v tem, da se začetniško letalo ne more dvigniti delj časa, medtem, ko se jadratica lahko dviga, ima torej podane vse pogoje za jadranje.

S pričetkom šolskega leta se vrnejo jadranci domov. Naredijo si program dela za prihodnjo sezono, za prosti čas med šolskim letom, in prično

Začetniško letalo vzleteti.

zbirati gradivo za novo jadratico. Ko je gradivo zbrano, tedaj mladi jadranci prično graditi sestavne dele. Ko so vsi deli gotovi, nekako sredi zime, prično sestavljati bistvene dele: krilo, trup in rep. Proti koncu spomladi je letalo v lesu narejeno,

treba ga je samo prevleči. Tedaj pregleda letalo in ženir, ki potrdi njihovo delo, ako so ga izvršili v redu. Po uspelem pregledu prevlečejo letalo z lahkim platnom in ga lakirajo s »celon lakom«, da se napne in da se zamaše vse luknjice v platnu. Tako postane nepropustno za zrak.

Ko se prično počitnice, se odpeljejo jadranci na kraj letenja, kamor pridejo tudi druge jadralske skupine s svojimi letali. Po skupnem posvetovanju si vse skupine izberejo svojega vodjo in porazdelje vse člane v posamezne leteče skupine: začetnike skupaj in izurjene skupaj. Začetniki dobe začetniška, drugi pa svojemu znanju primerna letala. V zgodnjih jutranjih urah, ko sonce vzhaja, ko še ne piha veter, vidimo, kako peljejo začetniki svoje letalo po polju. V ta namen so položili pod letalo majhna kolesa. Ko pridejo pod vrh, izmaknejo kolesa, razvijejo vzletno vrv, postavijo letalo s koles na zemljo in uredijo vse potrebno za vzlet. Rep letala držita dva jadralka, po trije na vsaki strani pa se razvete z vzletno vrvo, ki je sestavljena iz gumijastih nitk v 2 cm debelo vrv, v obliki črke »V«, v katere vrhu stoji jadrarno letalo, po pomočju navzdol. Vzletna vrv se drži z letalom s kavljem, ki gleda iz sprednjega spodnjega konca trupa jadrarnega letala. Pilot, katerega določi učitelj, sede v letalo in se priprave z vezmi, učitelj pa prime za konec krila, da obrani ravnotežje. Ko je košvo ob vzletni vrvi urejeno, da učitelj znak za vzlet. Pilot daje povelja: naprej — teci — spustil

V rožah je zdravje

Meseca marca nabiramo za domačo lekarno sledeče rože: vodno krešo, milnico, rožmarin (skozni ve rože) in topol.

Vodna kreša, drezga, bobovec, režnik, studenčnica — nasturcium officinale je dvoletna rastlina. V zemlji ima členasto koreniko iz katere požene 15—20 cm visoka in votla stebela, ki so robata in vejnata. Listi so sočni in temnozeleni. Raste na obdelani zemlji, pa tudi divja po jarkih, v studencih, potokih itd.

Kreša je jako zdravilna zel, posebno slovi kot pomladanska solata, ker dobro čisti kri. Mnogi priporočajo sok kreše za pomladansko zdravljenje.

Notranje: Zelišče, ki ga zavžijemo na tešče, brez kisa in soli učinkuje ugodno pri pljučnih boleznih, žene na vodo, čisti ledvice in kri. Z oljem prirejena solata prežene otrokom gliste. Sok kreše (pest zelišča zdrobimo v možnarju in stisnemo ekoci plateno krpo) je dobro in učinkovito zdravilo proti škorbutu, zdravi kronične kožne izpuščaje, slizotok pljuč in črev, vodenico in zlatenco. Noseče žene soka ne smejo rabiti.

Solata, ki jo pripravimo s sokom ene limone, 3 žlice olja, malo čebule in soli uredi prebavo, odstranja zaprtje, čisti kri, krepi želodec, odstranja glavobol, ledvične in pljučne bolezni, zdravi slabokrvnost in poapnenje žil.

Tudi čaj (15 gr na pol litra vode) čisti kri in ga nadalje priporočajo proti bramorjem, škorbutu, izpuščaju, kroničnih katarjih, zastajanju v trebuhu in pri nabreklih vranicah.

Zdravilo proti vodenici pripravimo iz 3 pesti vodne kreše, zrezane bele čebule in 1 in pol litra vode. To kuhamo toliko časa, da ostane le pol litra vode. Zdravilo jemljemo mlačno, in sicer zjutraj in popoldne po 1 kozarec. Ko se pričnemo potiti in se izloča obilna seč prejenjamo z zdravljenjem.

Spomladi kopljemo iz zemlje korenine milnice, žajlje, piperat — eaponaria officinalis, ki raste ob potih, mejah, studencih plotovih itd. Nekateri jo rabijo za pranje. V zemlji ima milnica močno korenino z mnogimi izrastki, iz katere požene 30 do 80 cm visoko oglato in razčlenjeno steblo. Listi so podolgasti in razčlenjeni. Cveti so beli ali mesnordeči. Korenine nabiramo od večletnih rastlin, jih operemo in posušimo na soncu ali topli peči. Manjše korenine so zdravilnejše.

Obaro korenine (15—20 g na pol litra vode) rabimo pri škrofulozi, putiki, revmatizmu, kožnih boleznih in otrdelih žlezah. Čaj iz listov in korenine koristi pri zastajanju vranice in jeter, venoznih trebušnih cevki in drobovja. Nekateri priporočajo milnico proti zastarelemu kašlju in pri boleznih pljuč, želodca in črev.

Čaj 15—20 g listov na pol litra vode je znano in preizkušeno zdravilo pri bledičnosti, zlatenci, slabbi prebavi, pranih katarjih in zaprtju jeter in ledvic.

Za iste bolezni lahko vzamemo tudi sok korenin, ki ga moramo razredčiti z vinom ali slatinco. Na dan vzamemo 15 do 50 gr.

Jadranci vlečejo začetniško letalo na vrh hriba.

Slovo najstarejših

Stična. Sedanja, sicer dokaj mila zima, je segla predvsem po naših najstarejših župljanih.

Dne 24. decembra je umrla Uršula Zupančič, stara 93 let, mati F. Franca Zupančiča, bivšega župnika v Starem trgu ob Kolpi. Vedno je skromno živela in se je tudi skoraj neopaženo kotila iz naše srede.

Dne 7. januarja je umrla Marija Lesjak v starosti 82 let. Še na božič je bila v cerkvi, nato pa je morala leči in kratka, pa buda bolezen je izčrpala njene moči.

Naslednji dan, 8. januarja, se je oglasil zvon v slovo dobremu možu Jožetu Kasteleu, p. d. Gorskemu Jožetu. Čeprav mu je bilo že 86 let, je vendar bil še trdna korenina. Skromno je živel s svojo ženo na prisojnem hribčku. Pa mu je žena zbolela in je moral sam kuhati. Ravno je stal pri ognjišču, ko se je, zadet od kapi, zgrudil mrtve na tla.

Dne 15. januarja je zapustil solzno dolino Ignacij Škufca iz Stranske vasi, v starosti 81 let. Ko je svoje številne otroke lepo preskrbel, se je za svojo ženo umaknil v boljše življenje.

Dne 6. februarja je mirno v Gospodu zapala Jerica Erjavec v starosti 89 let. Daleč naokoli znana »Ajdigeva mama« je bila vzorna mati in skrbna vzgojiteljica svojih lepo preskrbljenih otrok. Dve njeni hčeri sta učiteljici na naši šoli; sedanja upraviteljica Amalija in Jožefa, poroč. Leskovec. Dokler je še mogla hoditi, je bila vsak dan prva v cerkvi in je ostala velikokrat do zadnje sv. maše. Svoje dušne moči je krepila z vsakdanjim božjim kruhom. Ker je bila posebna častilka presv. Srca Jezusovega in Matere božje, jo je Marija na svojo prvo soboto, ko je še prej prejela sv. zakramente, poklicala k sebi po zasluženju plačilo. Vsa šoleka mladina se je udeležila njenega pogreba in zasula grob z zimskim cvetjem.

Dne 17. februarja pa je smert pobrala vzornega gospodarja Omahna Franceta z Male Dobrave. V bolnišnici je bil operiran. Pa so prišle komplikacije, ki so zahtevale njegovo življenje. Zapušča ženo in osem nepreskrbljenih otrok.

Počivajte v Gospodu!

PRAVNI NASVETI

Radijski aparat. K. I. R. Vse dovolitve za posest radijskih aparatov, ki so bile izdane lansko leto, so preklicane. Če bi radi še nadalje obdržali aparat, morate vložiti prošnjo na okrajno glavarstvo in v njej tudi napisati, pri kateri tvrdki boste dali na aparat namestiti pripravo, s katero se bo omejilo sprejemanje samo na oddaje ljubljanske radijske postaje. Če bo prošnja zavrnjena, boste morali izročiti aparat občinskemu uradu najkasneje tretji dan od dneva vročitve zavrnitvene odločbe.

Drvo na meji. S. F. Na meji med vašim in sosedovim zemljiščem je stalo drevo, ki ga je sosed posekal in prodal. Vprašate, ali lahko zahtevate odškodnino, koliko in v katerem času? — Po postavi je drevo, ki stoji na meji dveh lastnikov obema skupno. Zato lahko zahtevate odškodnino, ki znaša polovico vrednosti drevesa. S tožbo lahko zahtevate odškodnino v treh letih od istega časa, ko ste zvedeli, da je sosed drevo posekal in prodal, pozneje pa ne več.

Dedna pogodba ali oporoka. M. K. Vaše vprašanje ni jasno. Iz njega posnamemo, da smatrate, da je dedna pogodba isto, kakor oporoka. To pa ni res. Dedna pogodba se sme skleniti samo med zakonici in to v obliki notarskega akta. Z dedno pogodbo se zakonci ne more povsem odpovedati pravici, da napravi oporoko. Četrtna imovina pa ostane po zakonu vselej pridržana prosti poslednji naredbi (oporoki). V vašem primeru ste verjetno napravili dedno pogodbo, glede četrtna pa oporoko. Dedno pogodbo v sporazumu z zakonskim drugim lahko spremenite. Oporoko pa zapustnik tudi sam lahko spremeni ali prekliče. Preden kaj ukrenete, se obrnite do notarja, da vam pokaže in razloži zapis, ki ste ga tam napravili. Svetovati vam je, da se z njim pomenite, če mislite kaj glede oporoke spreminjati. Sami prav lahko pogrešite in bi vse skupaj ne bilo veljavno. — Oporoka

se seveda lahko napie tudi doma ter se tudi doma lahko prekliče prejšnja oporoka. Če zapustnik sam lastnoročno napiše in lastnoročno podpiše oporoko ni treba prič. Druga oblika oporoke je pa ta, da jo da zapustnik napisati drugi osebi. Tudi tako oporoko mora sam lastnoročno podpisati in izjaviti pred tremi zmožnimi pričami, da je spis njegova poslednja volja. Priče so morajo podpisati s pristavkom »kot pričča poslednje volje«.

Nakup dela parcele F. G. L. Kupili ste del parcele. Vprašate, kam se vam je obrniti, da se bo tan del parcele odmeril od prvotne parcele in v zemljiški knjigi vpisal na vaše ime. — Naročite morate pri zemljemercu, da vam na kraju samem zmeri kupljeni del parcele. Nato bo zemljemerec napravil skico, od vas kupljeni del parcele označil z novo številko in šele nato boste ali sami ali pri notarju napravili pisмено kupno pogodbo, na temelju katere boste lahko predlagali zemljišknjični prepis. Kupna pogodba mora dobiti predhodno odobritev od Visokega komisarja, sicer sodišče ne sme dovoliti prenosa v zemljiški knjigi.

Spor s teto zaradi prevziška. R. J. Š. Teta je izročila svoje posestvo nečakinji. Sebi in svoji sestri po je izročiteljica zgovorila dosmrtno prosto skupno stanovanje s potrebnim pohištvom in popolno oskrbo in še postržbo v bolezn. Ta prevzišek je tudi vključen na posestvu. Nečakinja je še kasneje omožila. Zaradi nekkih preprirov sta se teti izselili drugam in grozita nečakinji s tožbo. Vprašate, kako bi mogli teti izplačati, da postane posestvo čisto, ter kake obveznosti imata nečakinja in njen mož, če se izselita iz hiše drugam. — Izročilna pogodba je zelo kratka in ne vsebuje nikakih določil ravno za slučaj, če se med seboj več ne razumete. Če sta se teti preselili drugam brez utemeljenega razloga, potem nečakinja ni dolžna plačevati za teti drugod stanovanja in hrane, ker nimata skupno stanovanje in hrano z nečakinjo. Pač pa jima mora nečakinja kljub temu dati potrebno obleko in obutev. Če pa je nečakinja dala utemeljen razlog, da sta se teti morali preseliti, potem mora nečakinja kot lastnica prevzetega posestva tetam poleg obutve in obleke preskrbeti na svoje stroške tako hrano in stanovanje, kakršno sta imeli pri njej. Če se pa nečakinja z možem izseli s posestva drugam, mora nečakinja za čas njene odsotnosti prav tako oskrbo in postržbo oskrbeti tetam, kakršno bi jima sama morala nuditi. Za vse te obveze jamči le nečakinja in njeno posestvo, ne pa njen mož. Svetujemo vam, da si prihranite stroške tožbe ter se pogodite s tetama mirnim potom.

Ograditev pota. K. C. K. Preko vaše parcele pelje pot. V nadaljevanju te poti čez sosedovo parcelo ima sosed to pot ograjeno. Ker je pot na vaši parceli zelo široka, vprašate, če jo smete tudi vi zagraditi, zlasti ker imate ob poti svojo njivo. — Pot mora ostati tako široka, da odgovarja svojemu namenu. Če se n. pr. po tej poti vozijo visoko naloženi vozovi, tako da je včasih potrebno od stranh voz podpirati, da se ne prevrne, potem mora ostati ograjeni del pota tako širok, da bodo tudi take vožnje v bodoče omogočene. Dosedanjim upravičencem morate dovoliti uporabo pota za take vožnje, kakršne so v teku zadnjih 30 let bile izvršene. Plot ob poti morate postaviti tako, da ne boiste z njim prikrajšali upravičencev v dosedanji uporabi.

Zidarski zaslužek. J. R. C. Če sta vam delo naročila mož in žena, lahko tožite oba skupaj. O izidu pravde se ne da prerokovati. Opozarjamo vas pa, da terjate tudi zaslužka v obrtnem in trgovskem obratu v treh letih zastarajo.

Odtrogovanje zaslužka. V. V. Za dekle ste služili, pa vam je gospodar odtiral del plače za kritje nekega dolga, ki ga je pri njem baje napravil vaš oče brez vašega pristanka. Kako bi izterjali pridržani zaslužek? — Če niste na plačilo očetovega dolga pristali, vam je gospodar nepravilno pridržal zaslužek. Če ga vam zlepa ne izplača, ga lahko tožite pri sodišču. Preden vložite tožbo, lahko prosite na sodišču, da vašega bivšega gospodarja na pečat povabijo, da se po možnosti doseže plačilo brez tožbe, ko bo sodnik pojasnil gospodarju, kaj sme in kaj ne sme.

Potovanje v starem veku

Potovanje ali prevoz na večje daljave je zahtevalo v starem veku mnogo časa. Tako je n. pr. prevoz paketov iz Srednje Italije do Bodenskega jezera trajal navadno osem dni, do Augsburga pa kar 11 dni. Kdor je potoval iz Verone v Regensburg, je rabil za to potovanje kar 14 dni. Iz Rima v Leyden na Holandskem so se v tisti dobi vozili 34 dni.

Davek na razkošje

Bolgarska vlada je uvedla nov davek, ki obremenjuje veliko število blaga. Pobira se v obliki pribitka k računom. Davek znaša pri navadnih volnenih tkaninah 3%, pri avtomobilih 20% in pri preprogah 40% in pri draguljih ter okrašenih predmetih 100%. Ko je bil zakon uveljavljen, je oblast za nekaj dni ustavila prodajo teh predmetov, da so trgovci lahko napravili inventarni seznam in ga predložili pristojnim krogom.

Zenska moda hodi svoja pota

Zveza madžarskih trgovcev je nastopila proti zahtevam ženske mode, ki noče računati s sedanjimi razmerami in odklanja enotne čevlje. V vojnem času je glavno, da imajo ljudje trpežne čevlje, ni se pa treba ozirati na muhasto modo in njene pretirane zahteve. Trgovci z usnjem so se obrnili na vlado s prošnjo, naj ukrene, da bodo smeli izdelovati samo enotne čevlje.

Hrvatska kmetjska zveza

Poglavnik dr. Pavelič je odobril ustanovitev Hrvatske kmetjske zveze (Hrvatski savez kmetov). To je ustanova hrvatske vasi v okviru ustaškega osvobodilnega pokreta. Zveza hoče pospeševati koristi hrvatske vasi v vseh smereh, zlasti v gospodarskem, socialnem, strokovnem in prosvetnem pogledu. Zveza ne obsega samo posestnikov, temveč tudi člane njihovih rodbin in služinčad.

Nadomestek za olje

Iznašel ga je te dni neki japonski profesor. Novi nadomestek za olivno olje je dejansko izveček iz čajnih rastlin in izkazuje iste kakovosti kot olivno olje. Tako bo kot nadomestek uspešno služil v prehranjevalni in zdravstveni svrhi.

Strašne posledice suše v Urugvaj

V južnoameriški državi Urugvaj je bila lansk leto zelo huda suša, zakaj pokončala je 30 odstotkov goveje živine. Od žeje in lakote je namreč poginilo 2.700.000 glav. Deloma so porabili samo kožo, vse drugo je šlo v izgubo. Zivinorejci so imeli 41 milijonov zlatih pezov škode.

Rastlina, ki »žre« zvočne valove

To je evkalipt. Izredno hitro raste in se čudovito izmika sončnim žarkom. Pa še to lastnost ima, da »požira« vsak ropot. Če se pogovarjaš s tovaršem v evkaliptnem gozdu na daljo 10 metrov, boš zaman napenjal grlo, da bi izlišal tovariš svoje besede. Ta pojav razlagajo tako, da mehka evkaliptni les »požira« zvočne valove.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Konja
dobrega vozača, kupim. Zaloška cesta 75.

Brinje istrsko
nudimo v Ljubljani in v Itadohovi vasi. Sever & Komp.

Mizarskega vajenca
sprejemem takoj. Prednost ima tisti, ki ima veselje do te obrti ali da se je učil. Šinkovec Jože, Ambrus št. 71, post. Zagradec, Dolenjsko.

Smrekovo treslo
lepo, zdravo, suho, in jezice kupi vsako količino usnjarina Lavrid J. Sentvid pri Stični — Ljubljana.

Vosek
luščine in staro svetovje kupuje Medarna, Ljubljana, Židovska 6. Napravite ponudbo!

Luči
nimata. Kako priti do luči? Pisite na OTRIN JOSIP, Rakek št. 18.